

MERIMA OSMANKADIĆ

UDK 811.163.43*367: 811.111'367

Filozofski fakultet, Sarajevo

PRILOG KLASIFIKACIJI INTENZIFIKATORA U ENGLESKOM I BOSANSKOM JEZIKU

1. Crystal (1988: 101) definiira intenzifikatore kao "klasu priloga koji pojačavaju ili slabe značenje nekog drugog elementa u rečenici". Semantička kategorija graduabilnosti osnovni je kriterij koji se koristi pri klasifikaciji intenzifikatora. Na ovaj se način mogu razlučiti intenzifikatori od naglašivača (prema eng. *emphasizers*), koji naglašavaju određeni element ali ne pojačavaju niti slabe njegovo značenje. Graduabilnost modificiranog elementa prvi je preduvjet da bi prilog koji ga modificira bio svrstan u klasu intenzifikatora.¹ *Graduabilnost* je termin kojim se označava analiza smisaonog odnosa među leksemama na osnovu mogućnosti poređenja.² Svojstvo graduabilnosti najjasnije je izraženo kod pridjeva jer je njihova osnovna funkcija da opisuju osobine argumenata, a određena osobina može postojati na višem ili nižem stupnju, tako da kad graduabilni pridjev (npr. *sretan*) modificiramo intenzifikatorom, mi ustvari određujemo u kojem je intenzitetu data osobina prisutna kod nekog elementa (npr. *potpuno sretan*, *veoma sretan*, *prilično sretan*, *relativno sretan*, *pomalo sretan*,

¹ Drugi preduvjet jesu kolokacijske restrikcije. Naime, određeni intenzifikatori mogu ulaziti u kolokaciju samo s određenim elementima, bez obzira da li je taj element graduabilan ili nije. Tako se, naprimjer, u engleskom intenzifikator *deeply* može kombinirati s većinom glagola koji označavaju emotivna stanja, osim s glagolom *like*, koji pripada istoj klasi glagola. Usporedimo:

My infants have *deeply missed* her.

(Fowles, 34)

*My infants have *deeply liked* her.

Takve kolokacijske restrikcije mogu se primijetiti i u bosanskom. Tako se, naprimjer, intenzifikator *strašno* može kombinirati s glagolima koji označavaju emotivna stanja, ali ne i s glagolom *slagati se*, koji je takode graduabilan. Usporedimo:

Hegedušić je bio čovjek koji je *strašno volio* eksperimentirati s tehnologijom, (...)
(HNK, kont9753_01 18925)

**Strašno se slažem* s njim da se nisam udubio u probleme, (...).

² Usp. Crystal (1988: 85).

nimalo sretan). Međutim, graduabilnost se može uočiti i kod drugih vrsta riječi i sintagmi, najčešće kod priloga (npr. *veoma sretno*), zatim glagola (npr. *jako voljeti nekoga*), imenica (npr. *On je isuviše gospodin da bi dopustio takvo što*) i prijedloških fraza (npr. *malo ispred njegove staze*).

Lyons (1977: 271, 1) opoziciju graduabilan/negraduabilan promatra kao jednu od binarnih opozicija, a binarna je opozicija, prema ovom autoru, jedan od najvažnijih principa koji upravljaju strukturom jezika. Kod poređenja dvije ili više stvari koje posjeduju određene karakteristike, najčešće se postavlja pitanje da li te stvari posjeduju navedene karakteristike do istog ili različitog stupnja. Tako, naprimjer, možemo pitati *Is X as hot as Y?*, i činjenica da možemo reći da je *X is hotter than Y* rezultat je graduabilnosti pridjeva *hot*. S druge strane, leksema kao što je *female* je negraduabilna: obično nećemo reći *X is more female than Y*. Obje ove lekseme (*hot* i *female*) imaju svoga para suprotnog značenja, *cold* odnosno *male*. Lyons tvrdi da je činjenica da su *hot* i *cold* graduabilne lekseme, a *female* i *male* negraduabilne, usko povezana s važnom logičkom razlikom između ova dva para. Kad pogledamo negraduabilni par, odmah možemo uočiti da prisustvo jednog para implicira negaciju prisustva drugog dijela para, ali isto tako da negacija jednog dijela para implicira prisustvo drugog dijela para. Usporedimo:

(1)	(a) X is female	implicira	X is not a male
	(b) X is not female	implicira	X is male

(Lyons, 1977: 272, 1)

Kod graduabilnog para situacija je, međutim, sasvim drugačija. Prisustvo jednog dijela para implicira negaciju prisustva drugog dijela para, ali negacija jednog dijela para ne implicira prisustvo drugog dijela para, Usporedimo:

(2)	(a) X is hot	implicira	X is not cold
	(b) X is not hot	ne implicira	X is cold

(Lyons, 1977: 272, 1)

Razlog ovome leži u činjenici da *hot* možemo gradirati. Tako, ako nešto nije vruće, ono može biti toplo, znači manje vruće ali ipak ne hladno.

Pogledajmo, međutim, sljedeći primjer:

(3)	(a) A: "Is X still alive then?"	B: "Very much so!", "And how!"

(Lyons, 1977: 278, 1)

(b) A: "Je li X još živ?"	B: "Vrlo!", "Itekako!"

(prev. M.O.)

Iz gornjeg primjera vidimo da je negraduabilna leksema *alive/živ* modificirana intenzifikatorom *very much/vrlo*, što znači da je gradirana. Ova činjenica stoji u kontradikciji s gore navedenim tvrdnjom da se gradirati mogu samo graduabilne lekseme. Lyons (ibid.) ovakvu pojavu objašnjava tako što tvrdi da se u ovakvim slučajevima (usp. primjer 3) radi o gradiranju sekundarnih implikacija ili konotacija pridjeva *alive* odnosno *živ*. Međutim, prema Lyonsu, pored navedenih, postoje i

slučajevi kada možemo gradirati par negraduabilnih antonima zato što odbijamo da interpretiramo gradiranje takvih antonima kao kontradiktorno. Primjer kojeg navodi Lyons uključuje antonime *male* i *female*. Ovi se antonimi koriste pod pretpostavkom da će bilo koje nasumce odabrano ljudsko biće biti ili žensko ili muško. Međutim, svima je jasno da se neki ljudi (pogotovo danas) ne mogu jasno klasificirati u kategoriju žensko odnosno muško, tako da možemo reći:

- (4) (a) X is not completely male.
 (b) X is more male than female. (Lyons, 1977: 279, 1)

Isti fenomen možemo zapaziti i u bosanskom. Usporedimo:

- (5) (a) X nije potpuno muško.
 (b) X je više muško nego žensko.

Lyons smatra da se u ovakvim slučajevima privremeno modificira jezični sistem, ali da prihvaćanje mogućnosti gradacije negraduabilnih antonima ne implicira da se ne treba povući jasna granica između graduabilnih i negraduabilnih antonima u jezičnom sistemu.

Kategorija graduabilnosti nadređena je kategoriji komparabilnosti. Naime, da bi neka leksema bila komparabilna, tj. da bi se mogla porediti, potrebno je da bude graduabilna. Dakle, graduabilne lekseme mogu se porediti i mogu biti modificirane intenzifikatorima. Na ovaj način dovodimo u vezu i komparabilnost određene lekseme s mogućnošću modificiranja intenzifikatorima. Možemo čak reći da u osnovi svake intenzifikacije leži komparacija. Tako, naprimjer, ako neku osobinu izraženu pridjevom modificiramo pomoću priloga *quite/posve*, mi je poredimo s pretpostavljenom normom, kao u sljedećim primjerima:

- (6) (a) He said that although he was personally *quite happy* with things as they were, he understood her doubts (...)

(Lodge, 55)

- (b) Rekao je da je osobno *posve zadovoljan* postojećim stanjem, ali da shvaća njene sumnje (...)

(Lodge, prev., 46)

U gornjim primjerima stanje *quite happy/posve zadovoljan* implicitno se poredi sa stanjem koje se može označiti samo kao *happy/zadovoljan*, koje predstavlja polazište za komparaciju.

2. Klasifikacija intenzifikatora u ovome radu izvršena je na osnovu klasifikacija koje daju Quirk et al. (1985: 589-603) i Huddleston et al. (2002: 720-725), uz manje izmjene. Naprimjer, pri našoj klasifikaciji intenzifikatora na semantičkom nivou, engleski prilozi *sort of* i *kind of* (bosanski *nekako*, *onako k'o*) nisu uopće svrstani u intenzifikatore jer označavaju nepreciznost u izražavanju, a ne intenzitet neke osobine.³

³ Biber et al (1999: 557) ove priloge nazivaju *hedges*. Termin *hedge* dolazi od engleskog glagola *to hedge*, koji, između ostalog, ima i sljedeće značenje: *to avoid giving a direct answer to a question; to refuse to commit oneself: Answer 'yes' or 'no' – stop hedging!* (OALD, 1995). S

Pri klasifikaciji intenzifikatora na sintaktičkom nivou došlo je do još većih promjena. Naime, navedeni autori detaljno klasificiraju samo one intenzifikatore koji modifiraju glagole, dok su u ovome radu intenzifikatori klasificirani kao jedna klasa, bez obzira da li modifiraju pridjeve, priloge, glagole, imenice ili prijedloške fraze. U prilog ovakvoj klasifikaciji intenzifikatora govori i Allertonova tvrdnja da bi se intenzifikatori koji modifiraju pridjeve i oni koji modifiraju glagole trebali smatrati dvjema potklasama jedne klase, mada ih on sâm tako ne klasificira (1987: 18).⁴ Opravdanje za ovakav stav Allerton nalazi u činjenici da između intenzifikatora koji modifiraju pridjeve i onih koji modifiraju glagole ima više sličnosti nego između intenzifikatora koji modifiraju glagole i priloga za mjesto i vrijeme, naprimjer.

Intenzifikatori su u ovome radu klasificirani u šest potklasa, koje predstavljaju semantička područja intenzifikatora poredanih skalarno od maksimalnog do minimalnog intenziteta. Naime, ako zamislimo da se značenje graduabilnih leksema u jeziku može na nekoj apstraktnoj skali gradirati od najvišeg mogućeg intenziteta kvaliteta kojeg određena leksema posjeduje pa do najnižeg mogućeg intenziteta toga kvaliteta, tada se intenzifikatori mogu klasificirati prema mjestu koje zauzimaju na takvoj skali, tj. prema tome koji stupanj intenziteta određuju. Na osnovu ovakve analize dobili smo sljedeće potklase intenzifikatora:

1. **maksimizatori** (eng. *maximizers*): u ovu potklasu spadaju oni intenzifikatori koji označavaju najviši mogući stupanj nekog kvaliteta i koji se nalaze na samom vrhu apstraktne skale intenziteta, kao naprimjer eng. *completely*, bos. *potpuno*;
2. **pojačivači** (eng. *boosters*): intenzifikatori koji označavaju visok stupanj nekog kvaliteta, a nalaze se na skali u području između pretpostavljene norme i samog vrha skale, kao naprimjer eng. *very*, bos. *vrlo/veoma*;
3. **aproksimatori** (eng. *approximators*): to su intenzifikatori koji označavaju intenzitet nekog kvaliteta koji je približan onome što se izražava pretpostavljenom normom, kao naprimjer eng. *almost*, bos. *gotovo (da)*;
4. **relativizatori** (eng. *relative intensifiers*): u ovu podskupinu spadaju intenzifikatori koji označavaju intenzitet nekog kvaliteta koji je samo malo niži od intenziteta izraženog pretpostavljenom normom, kao naprimjer eng. *rather*, bos. *prilično*;
5. **umanjivači** (eng. *diminishers*): to su intenzifikatori koji označavaju nizak stupanj intenziteta neke osobine, a nalaze se na skali u području između pretpostavljene norme i dna skale, kao naprimjer eng. *slightly*, bos. *pomalo*;
6. **minimizatori** (eng. *minimizers*): ovdje spadaju intenzifikatori koji označavaju nepostojanje kvaliteta izraženog modifiranim elementom i nalaze se na samom dnu apstraktne skale intenziteta, kao naprimjer eng. *hardly*, (*not*) *at all*, bos. *jedva (da), nimalo*.

druge strane, Quirk et al. (ibid.) ove priloge svrstavaju u kompromizatore a Huddleston et al. (ibid.) u aproksimatore (potklase intenzifikatora, op. M.O.).

⁴ U tom smislu usp. i Peters (1993: 7).

3. Kao što je već rečeno, **maksimizatori** su oni intenzifikatori koji označavaju najviši mogući stupanj intenziteta kvaliteta onog elementa kojeg modificiraju, stupanj iznad kojeg više nema ništa, krajnji vrh apstraktne skale intenziteta. U engleske maksimizatore spadaju, između ostalog, *absolutely, completely, entirely, fully, perfectly, quite, thoroughly, totally, utterly* itd, dok su bosanski maksimizatori *apsolutno, posve, potpuno, sasvim, skroz, savršeno, totalno* itd. Usporedimo sljedeće primjere u kojima maksimizatori modificiraju graduabilne elemente i prema tome spadaju u klasu intenzifikatora i u potklasu maksimizatora:

(7) (a) It was as if he had shown a callous lack of sympathy,
when he was *quite sure* he had done his best.
(Fowles, 103)

(b) Činilo mu se kao da je pokazao grubi nedostatak sućuti
upravo kad je bio *posve siguran* da je postupio najbolje što
je mogao.
(Fowles, prev., 133)

(8) (a) You are *quite right*. I apologize. (Fowles, 131)

(b) Vi ste *potpuno upravo*. Izvinjavam se. (Prev. M.O.)

(9) (a) Her face was well modeled, and *completely feminine*; (...)
(Fowles, 99)

(b) Lice joj je bilo lijepo i *potpuno ženstveno*; (...)
(Fowles, prev., 127)

Isti prilozi mogu, međutim, modificirati i negraduabilne elemente, i u tom slučaju nećemo ih promatrati kao intenzifikatore nego kao naglašivače (eng. *emphasizers*), ako prihvatimo kriterij po kojem su samo oni prilozi koji modificiraju graduabilne elemente intenzifikatori. Usporedimo sljedeće primjere, u kojima prilozi *quite*, odnosno *potpuno, posve*, modificiraju negraduabilne elemente, pridjeve *empty / prazna* i priloge *unmistakably / nepogrešivo*:

(10) (a) This was dark, save for the light seeping through the
blinds from the car park, and *quite empty*.
(Lodge, 228)

(b) Soba je bila mračna i *potpuno prazna*, osim što je kroz
žaluzine dopiralo slabašno svjetlo s parkirališta.
(Lodge, prev. 204)

(11) (a) (...) that denied, very subtly but *quite unmistakably*, her
apparent total obeisance to the great god Man.
(Fowles, 27)

(b) (...) pobijali su, vrlo diskretno, ali *posve nepogrešivo*,

njezinu naizgled potpunu pokornost velikom bogu

Muškarcu.

(Folwes, prev., 34-35)

Prihvaćajući kriterij gradubilnosti modificiranog elementa kao prvi uvjet da bi neki prilog bio klasificiran u intenzifikatore, priloge u gornjim primjerima nećemo smatrati intenzifikatorima nego naglašivačima jer samo naglašavaju značenje riječi koje modificiraju a ne određuju stupanj intenziteta toga značenja.

Pojačivači označavaju visok stupanj intenziteta nekog značenja, a na skali se nalaze ispod maksimizatora. Neki od engleskih pojačivača jesu: *a great deal, awfully, badly, considerably, deeply, far, greatly, so, terribly, too, very*, dok u bosanske pojačivače možemo, između ostalog, ubrojiti *daleko, jako, mnogo, pravo (kol.), previše, strašno, tako, užasno, vrlo, veoma, znatno* itd. Usporedimo neke primjere u kojima pojačivači modificiraju graduabilne elemente:

- (12) (a) That reserve, that independence *so perilously* close to defiance which had become her mask in Mrs. Poulteney's presence, momentarily dropped.

(Fowles, 86)

- (b) Ona rezerva, ona neovisnost, *tako opasno* bliska prkosu, koja je postala njena uobičajena krinka u nazočnosti gospođe Poulteney, spala je na trenutak.

(Fowles, prev., 111)

- (13) (a) The girl is *too easily* led.

(Fowles, 88)

- (b) Ta je djevojka *isuviše povodljiva*. (prev. M.O.)

- (14) (a) Mary's great-granddaughter, who is twenty-two years old this month I write in, *much resembles* her ancestor; (...)

(Fowles, 65)

- (b) Maryina prapraunuka, koja navršava dvadeset dvije godine u mjesecu u kojem pišem, *veoma liči* na svoju prabaku; (...)

(prev. M.O.)

Engleski pojačivač *very* realizira se kao *vrlo* i *veoma* u bosanskom. Međutim, postoji sintaktička razlika između engleskog priloga *very* i bosanskog priloga *vrlo* i *veoma*. *Very* u engleskom ne može modificirati glagol, dok *veoma* u bosanskome može (v. primjer 14 b). S druge strane, korpus je pokazao da je upotreba *vrlo* uz glagole arhaična, što se vidi i iz sljedećeg primjera:

- (15) – Dakle, ništa ti se nije dogodilo? – Ništa. Samo sam se *vrlo*

umorila. (HNK; AGMATOS_PRIP 47443)⁵

U suvremenom bosanskom *vrlo* se ne koristi kao modifikator glagola. Međutim, u korpusu je ipak zabilježen jedan primjer u kojem *vrlo* modificira glagol. Usporedimo:

- (16) Ja *vrlo uživam* i vrlo mi je drago zbog mojih saradnika,
drago mi je što se pokazuje da je film dobar.

(Walter, 02.09.2003, 38)

Premda jedan primjer ne mora značiti da će *vrlo* kao modifikator glagola opet ući u širu upotrebu u suvremenom bosanskom, mi takvu mogućnost ipak ne možemo odbaciti, niti okarakterizirati gornju rečenicu kao negramatičnu, možda tek kao stilski neprihvatljivu.

Aproksimatori su intenzifikatori koji označavaju intenzitet nekog kvaliteta koji je približan onome što se izražava pretpostavljenom normom. U engleske aproksimatore spadaju *almost, nearly, practically, virtually*, dok su bosanski aproksimatori *gotovo (da), praktički, praktično, skoro (da)*. Kako bi ovi prilozi bili klasificirani u intenzifikatore, oni, kao i članovi ostalih potklasa intenzifikatora, moraju modificirati graduabilne elemente, kao u sljedećim primjerima:

- (17) (a) Her expression was strange, *almost calm*, as if what he
had said had confirmed some deep knowledge in her heart.

(Fowles, 102)

- (b) Izraz joj je bio neobičan, *gotovo smiren*, kao da je ono
što je netom rekao potvrdilo neku duboku spoznaju u
njezinom srcu. (Fowles, prev., 132)

U gornjem primjeru pretpostavljena norma je stanje smirenosti izraženo pridjevom *calm / smiren*. Ovoj pretpostavljenoj normi aproksimator *almost / gotovo* približava stupanj intenziteta kvaliteta kojeg izražava modificirani element. Tako *almost calm/gotovo smiren* označava samo približan, ali ne i puni stupanj smirenosti.

Ovi prilozi mogu, međutim, modificirati i negraduabilne lekseme. Tada oni ne označavaju stupanj intenziteta, nego impliciraju poricanje onoga što je izraženo modificiranim elementom. Kako bismo mogli dokazati da li se u određenom slučaju radi o intenzifikatoru ili pak o prilogu koji implicira poricanje onoga što je izraženo modificiranim elementom, možemo primijeniti test negacije modificiranog elementa.⁶ U sljedećim primjerima, prilozi *almost / skoro da, gotovo* impliciraju poricanje onoga što je izraženo modificiranim elementima jer primjenom testa negacije modificiranog elementa dobivamo smislene rečenice:

- (18) (a) I *almost resigned*. (Quirk et al., 1985: 599)

- (a1) I almost resigned (but in fact I didn't resign).

⁵ Ovaj primjer uzet je iz Hrvatskog nacionalnog korpusa, potkorpus Klasični hrvatske književnosti.

⁶ V. Quirk et al. (1985).

(b) *Skoro da sam dala ostavku.* (prev. M.O.)

(b1) Skoro da sam dala ostavku (ali ustvari ja nisam dala ostavku).

(19) (a) (...) he made his way among them towards the *almost vertical* chalk faces he could see higher up the slope.

(Fowles, 112)

(a1) The chalk faces were almost vertical (but in fact they were not vertical).

(b) (...) probijao se među njima prema *gotovo okomitim* vapnenačkim stijinama koje je vidio iznad sebe na vrhu uzvisine.

(Fowles, prev., 144)

(b1) Vapnenačke stijene bile su gotovo okomite (ali ustvari one nisu bile okomite).

Primijenimo li test negacije na dijelove rečenica iz primjera (17a) i (17b), dobit ćemo smisleno neprihvatljive nizove. Usporedimo:

(20) (a) Her expression was strange, *almost calm* (*but in fact her expression wasn't calm).

(b) Izraz joj je bio neobičan, *gotovo smiren* (*ali ustvari njen izraz nije bio smiren)

Relativizatori su intenzifikatori koji označavaju intenzitet nekog kvaliteta koji je nešto niži od intenziteta izraženog pretpostavljenom normom. Među engleske relativizatore možemo ubrojiti *enough*, *quite*, *rather*, *sufficiently*, dok su relativizatori u bosanskom *dovoljno*, *prilično*, *relativno*. Kod klasificiranja priloga u ovu podskupinu, i ovdje je kao kriterij uzeta graduabilnost elementa kojeg dati prilog modificira. Tako u sljedećim primjerima relativizatori *rather* / *prilično* i *enough* / *dovoljno* modificiraju graduabilne elemente *absurd* / *smiješan* i *bad* / *ružan*. Usporedimo:

(21) (a) (...) but to Robyn and Charles D. H. Lawrence was a quaint, *rather absurd* figure, (...)

(Lodge, 56)

(b) (...) ali je Lawrence za Robyn and Charlesa bio čudna, *prilično smiješna* ličnost, (...)

(Lodge, prev., 47)

(22) (a) That running sore was *bad enough*; a deeper darkness still existed.

(Fowles, 77)

(b) Ta je živa rana bila *dovoljno ružna* sama po sebi, ali iza nje vrebala je još mrkljija tmina. (Fowles, prev., 98)

Umanjivači su intenzifikatori koji označavaju nizak stupanj kvaliteta izraženog elementom kojeg modificiraju. Na donjoj polovici skale, gdje se nalaze, oni predstavljaju pandan pojačivačima na gornjoj polovici skale. Engleski umanjivači su, između ostalog, *a bit, a little, faintly, partly, slightly, somewhat*, dok u bosanskom u umanjivače možemo svrstati *djelimice, djelimično, malo, malčice, nejasno, nešto, neznatno, pomalo, slabo* itd. U sljedećim primjerima umanjivači *somewhat* i *slightly*, odnosno *pomalo* i *malo*, modificiraju graduabilne elemente – pridjeve *puzzled/zaprepašten* i prijedloške fraze *below his path/ispred staze*:

(23) (a) She gave the same reason to her *somewhat puzzled* parents for descending upon them so abruptly and for so extended a visit. (Lodge, 305)

(b) Isti razlog za svoj neočekivani dolazak i dugi posjet dala je *pomalo zaprepaštenim* roditeljima. (Lodge, prev., 275)

(24) (a) This was a long thatched cottage, which stood *slightly below his path*. (Fowles, 72)

(b) Bila je to dugačka, slamom pokrivena kuća, koja je stajala *malo ispred staze*. (Fowles, prev., 92)

Minimizatori su intenzifikatori koji označavaju nepostojanje kvaliteta izraženog modificiranim elementom i nalaze se na samom dnu apstraktne skale intenziteta. U ovome radu prihvaćen je stav Quirka et al. (1985) i Huddlestona et al. (2002), prema kojem se minimizatori dijele u dvije podgrupe: (a) negativni minimizatori (eng. *negatives*), kao naprimjer *hardly, barely, scarcely, little*, i (b) neasertivni minimizatori (eng. *non-assertives*), kao naprimjer *in the least, in the slightest, a bit, at all*. Negativni minimizatori negativni su po značenju, ali ne i po formi. Oni nose inherentno negativno značenje i stoga ne mogu biti negirani, jer engleska rečenica može imati samo jednu negaciju. Neasertivni minimizatori sami ne nose negativno značenje, ali ostvaruju blisku vezu s negativnim elementom unutar rečenice. Oni se mogu pojaviti samo u negativnim rečenicama.

Bosanski ekvivalenti engleskih negativnih minimizatora jesu: *jedva (da), (teško) da, malo i slabo*. Ni bosanski negativni minimizatori ne mogu biti negirani u uobičajenom smislu, ali mogu u metalingvističkom, što znači da mogu biti u fokusu **ali**

ne i u opsegu negacije.⁷ Usporedimo sljedeće primjere, u kojima su riječi napisane štampanim slovima naglašene u govoru:

- (25) (a) The words were *barely* audible, (...) (Fowles, 198)
(b) Riječi su bile *jedva* čujne (...) (Fowles, prev., 257)
- (26) (a) *The words were *not barely* audible, (...)
(b) Riječi nisu bile JEDVA čujne, bile su potpuno
NEČUJNE.

Iz gornjih primjera vidimo da je rečenica (26a), u kojoj je negiran engleski negativni minimizator *barely*, negramatična, dok nam primjer (26b) pokazuje da se bosanski minimizator *jedva* može negirati u metalingvističkom smislu, što znači da može stajati u fokusu negacije. Međutim, ni bosanski minimizatori iz ove podgrupe ne mogu biti negirani u uobičajenom smislu, što se vidi i iz sljedećeg primjera:

- (27) *Riječi *nisu* bile *jedva* čujne.

Na osnovu ove analize možemo ustvrditi da se bosanski minimizatori iz ove podgrupe mogu samo uvjetno nazvati negativnima zato što mogu biti u fokusu negacije, dakle mogu biti negirani u metalingvističkom smislu.

Bosanski ekvivalenti engleskih neasertivnih minimizatora jesu: *nimalo*, *nikako*, *nipošto*, *ni najmanje*. Ovi se minimizatori sintaktički ponašaju identično kao i engleski minimizatori, što znači da se pojavljuju samo u negativnim rečenicama. Njihova upotreba u afirmativnim rečenicama negramatična je u oba jezika. Usporedimo primjere:

- (28) (a) (...) and they *had never in the least* troubled Charles.
(Fowles, 68).
(b) (...) a Charlesa *nisu nimalo* mučile. (Fowles, prev. 87)
- (29) (a)*And they had *in the least* troubled Charles.
(b)*A Charlesa su *nimalo* mučile.

4. U zaključku možemo reći da je analizom korpusa utvrđeno da se u engleskom i bosanskom intenzifikatori mogu klasificirati u zasebnu podgrupu priloga, i to prema tačno utvrđenim kriterijima. Naime, budući da su prilozi vrsta riječi čija se dalja podjela vrši na osnovu njihovog značenja, možemo reći da su intenzifikatori prilozi koji označavaju stupanj intenziteta osobine izražene elementom koji je modificiran određenim intenzifikatorom. Osnovni uvjet koji mora biti zadovoljen da bi određeni prilog bio klasificiran u intenzifikatore jeste graduabilnost modificiranog elementa, budući da se samo graduabilni elementi mogu stupnjevati po intenzitetu svoga značenja. Pored graduabilnosti, veliku ulogu u modifikaciji intenzifikatorima igraju kolokacijske restrikcije, koje onemogućavaju određenim intenzifikatorima da se

⁷ O uobičajenoj (eng. *ordinary*) i metalingvističkoj (eng. *metalinguistic*) negaciji usp. Huddleston et al. (2002: 724), gdje je metalingvistička negacija ilustrirana sljedećim primjerom: I *don't rather* like her. I *absolutely adore* her. (Huddleston et al., 2002: 724)

kombiniraju s određenim leksemama, bez obzira da li su te lekseme graduabilne ili ne. Također, analizom je utvrđeno da se u engleskom i bosanskom isti prilozi mogu klasificirati u šest podgrupa intenzifikatora, uz manja odstupanja kad su u pitanju kolokacijske restrikcije.

IZVORI

- Dani*, Sarajevo, 8. juni/lipanj 2001, 15. juni/lipanj 2001, 29. juni/lipanj 2001, 9. august/kolovoz 2002.
- Feral Tribune*, Split, 12. svibnja 2001, 19. svibnja 2001, 2. lipnja 2001, 9. lipnja 2001, 14. srpnja 2001, 13. srpnja 2002, 3. kolovoza 2002, 22. ožujka 2003.
- Fowles, J. (1969): *The French Lieutenant's Woman*, New York: A Signet Book, New American Library
- Fowles, J. (1999): *Ženska francuskog poručnika*, Zagreb: Školska knjiga, prevela Nada Šoljan
- Hrvatski nacionalni korpus*. www.hnk.ffzg.hr/Default.htm
- Lodge, D. (1988): *Nice Work*, London: Penguin Books
- Lodge, D. (1990): *Krasan posao*, Zagreb: Mladost, prevela Mia Pervan-Plavec
- Longman Dictionary of Contemporary English* (2000), London: Longman
- Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1995), Oxford: Oxford University Press
- The International Corpus of English, the British Component*, ICECUP
- Walter, Sarajevo, 02. 09. 2003.

LITERATURA

- Allerton, D.J. (1987): "English intensifiers and their idiosyncrasies", u: Steele, R. i T. Threadgold (eds): *Language Topics. Essays in Honour of Michael Halliday*, 2 vols., Amsterdam
- Barić, E. et al. (1979): *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb: Školska knjiga
- Biber, D., S. Johansson, G. Leech, S. Conrad, E. Finegan (1999): *Longman Grammar of Spoken and Written English*, London: Longman
- Bolinger, D. (1972): *Degree Words*, The Hague: Mouton
- Borst, E. (1902): "Die Gradadverbien im Englischen", *Anglistische Forschungen* 10, Heidelberg
- Buyschaert, J. (1987): "The Position of English Adverbials", *IRAL (International Review of Applied Linguistics in Language Teaching)* XXV/2, 103–17
- Crystal, D. (1985): *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Beograd: Nolit, preveli: Ivan Klajn i Boris Hlebec
- Crystal, D. (1997, 4th edition): *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, Oxford: Blackwell Publishers
- Greenbaum, S. (1969): *Studies in English Adverbial Usage*, London: Longman
- Greenbaum, S. (1970): *Verb-Intensifier Collocations in English: An Experimental Approach*, The Hague: Mouton

- Greenbaum, S. (2000): *The Oxford Reference Grammar*, Oxford: Oxford University Press
- Grickat, I. (1983): "O priložima u srpskohrvatskoj lingvističkoj nauci", *Južnoslovenski filolog* 39, 1-41.
- Hadžić, A. (1991): *Komparativne rečenice u engleskom i srpskohrvatskom* (neobjavljeni magistarski rad), Sarajevo: Filozofski fakultet
- Huddleston, R. (1975): "Review of Bolinger, D. (1972) *Degree Words*", *Journal of Linguistics* XI, 316-319
- Huddleston, R. i G.K. Pullum (2002): *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press
- Issit, D. (1984): "*Rather Impossible and Totally Difficult – An Examination of the Behaviour of Some Adverbial Modifiers in English*", *Moderna språk* LXXVIII/ 1, 13-17
- Ivić, M. (1979): "O srpskohrvatskim priložima za način", *Južnoslovenski filolog* 35, 1-18
- Jahić, Dž., S. Halilović, I. Palić (2000): *Gramatika bosanskoga jezika*, Zenica: Dom štampe
- Jonson, G. (1967): "Adverbs of Degree in *The Observer*", *Moderna språk* LXI/4, 37-53.
- Katnić-Bakaršić, M. (1996): *Gradacija (Od figure do jezičke kategorije)*, Sarajevo: Međunarodni centar za mir
- Klima, E.S. (1963): "Negation in English", u: Fodor, J.A. i J.J. Katz (eds), *The Structure of Language – Readings in the The Philosophy of Language*, New Jersey: Prentice-Hall, 246-323.
- Leech, G.N. (1971, 1987, 2nd edition): *Meaning and the English Verb*, London: Longman
- Lyons, J. (1977): *Semantics*, 2 vols., Cambridge: Cambridge University Press
- Mrazović, P. i Z. Vukadinović (1990): *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića; Novi Sad: Dobra vest
- Peters, H. (1993): *Die englischen Gradadverbien der Kategorie booster*, Tübingen: Gunter Narr Verlag
- Piper, P. (1983): *Zamjenički prilozi (gramatički status i semantički tipovi)*, Novi Sad
- Pranjković, I. (1993): *Hrvatska skladnja – Rasprave iz sintakse hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
- Pranjković, I. (2001): *Druga hrvatska skladnja – Sintaktičke rasprave*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
- Quirk, R., S. Greenbaum, G. Leech, J. Svartvik (1985): *A Comprehensive Grammar of the English Language*, London: Longman
- Sapir, E. (1963): "Grading: a study in semantics", u: Sapir, E., *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality*, edited by D.G. Mandelbaum, Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 122-149.

- Silić, J. (1984): *Od rečenice do teksta (teoretsko-metodološke pretpostavke nadrečeničnog jedinstva)*, Zagreb: SNL
- Stevović, I. (1973): "Prilozi kao vrsta reči – Funkcija priloga", *Južnoslovenski filolog* 30/1-2, 615-623.
- Stevović, I. (1974-75): "Prilozi kao vrsta reči", *Južnoslovenski filolog* 31, 79-109.
- Stoffel, C. (1901): "Intensives and Down-Toners – A Study in English Adverbs", *Anglistische Forschungen* 1, Heidelberg
- Western, A. (1906): "Some Remarks on the Use of English Adverbs", *Englische Studien* 36, 75-99.

A CONTRIBUTION TO THE CLASSIFICATION OF INTENSIFIERS IN ENGLISH AND BOSNIAN

Summary

This paper deals with the classification of intensifiers in English and Bosnian. The main criteria for the classification of intensifiers adopted in this paper are gradability of the elements modified by intensifiers, and collocational restrictions. According to the first criterion, only those adverbs that modify gradable elements can be classified as intensifiers. In this way, we can differentiate between intensifiers and a similar class of adverbs, emphasizees, which only emphasize the meaning of the modified word. Collocational restrictions too have to be taken into consideration in the classification of intensifiers. Namely, there are certain intensifiers that can collocate only with certain elements, regardless of whether these elements are gradable or not (e.g. the intensifier *deeply* cannot collocate with the verb *like* in English, although this intensifier freely collocates with other verbs expressing emotional states, for example *miss*, *hate*, *love*, etc.). Intensifiers can be further classified according to the place they occupy on the abstract scale of intensity. According to this semantic classification we have come up with six subgroups of intensifiers: maximizers, boosters, approximators, relative intensifiers, diminishers, and minimizers.